

РЕЗУЛТАТИ АНКЕТНОГ ИСТРАЖИВАЊА

*Информисаност грађана и
грађанки Лесковца о заштити
животне средине*

Лесковац, фебруар 2020.

Резултати анкетног истраживања о информисаности грађана и грађанки Лесковца о заштити животне средине

Анкетно истраживање које је удружење Тим 42 спровело у оквиру реализације пројекта „Право на здраву животну средину - активније учешће грађана и грађанки Лесковца у доношењу одлука које се тичу животне средине на локалном нивоу“ реализовано је у периоду 10.01. – 29.02.2020. године на територији града Лесковца.

Циљ истраживања био је да грађанима и грађанкама Лесковца омогући да се непосредно изјасне о областима животне средине за које сматрају да треба издвојити буџетска средства како би се побољшало стање у њима, али и да уједно упуте предлоге и коментаре који могу бити од користи представницима надлежних органа у решавању реалних еколошких проблема на територији града. Такође, анкетни упитник је послужио и сврси информисања грађана и грађанки Лесковца о основним појмовима животне средине.

Грађани и грађанке Лесковца су могли да попуне анкетни упитник на два начина: у штампаном облику (дајући одговоре на питања које им је анкетар читао и уписивао њихове одговоре) и путем онлајн упитника (самосталним попуњавањем упитника електронским путем). Анкетни упитник је био анониман, а грађани су у одговорима на основне демографске упите наводили свој пол, године старости, ниво образовања и радни статус, како би се добила реална слика о узоркованом броју испитаника.

Укупан број испитаника обухваћених анкетом износи 1436 особа, од тог броја њих 897 (~63%) је упитник попунило користећи штампану форму упитника, док је онлајн упитник попунило 539 испитаника.

Од укупног броја испитаника (1436), 52% је било женског пола, док је 48% испитаника мушког пола. Што се старосне структуре тиче, 58% испитаника је узраста 31-60 година, 37% узраста 15-30 година и 5% преко 60 година старости (График 1).

Godine starosti:

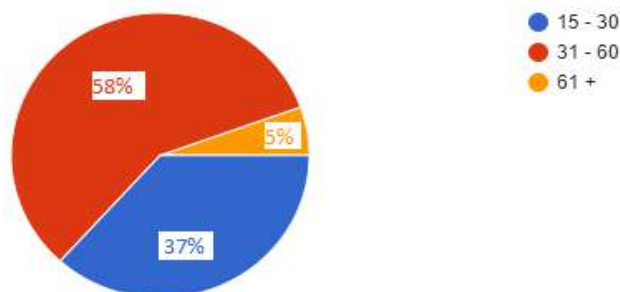

График 1

Са завршеном средњом школом је 39% испитаника, док је њих 59% са вишом или високом стручном спремом. Само 5% испитаника је са завршеном основном школом. Од укупног броја испитаника, њих 63% се изјаснило као запослено, 25% као незапослено, док се 12% њих изјаснило да су ученици или студенти (График 2).

Radni status:

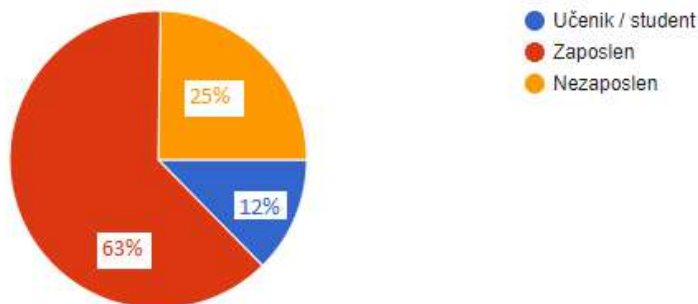

График 2

Овде смо издвојили најзначајније налазе анкетног истраживања:

На питање да ли знате за које је области заштите животне средине локална самоуправа издвојила средства у буџету за 2019. годину, само 8,5% грађана је одговорило потврдно док је **91,5% одговорило да не зна** (График 3).

Da li znate za koje je oblasti zaštite životne sredine lokalna samouprava izdvojila sredstva u budžetu za 2019. godinu?

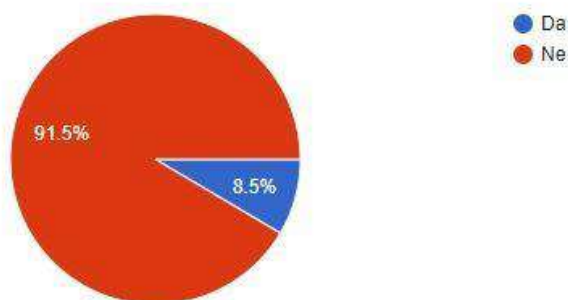

График 3

На следеће питање, да ли сматрају да локална самоуправа издваја довољно новца за заштиту животне средине, чак **69,7% грађана тј. њих 1000 је одговорило негативно, док 27,1% испитаника сматра да локална самоуправа издваја довољно средстава за заштиту животне средине**. Нешто више од 3 посто испитаника (3,2%) је одговорило да не зна, односно сматра да нема довољно информација како би изнело своје мишљење.

Da li smatrate da lokalna samouprava izdvaja dovoljno novca za zaštitu životne sredine?

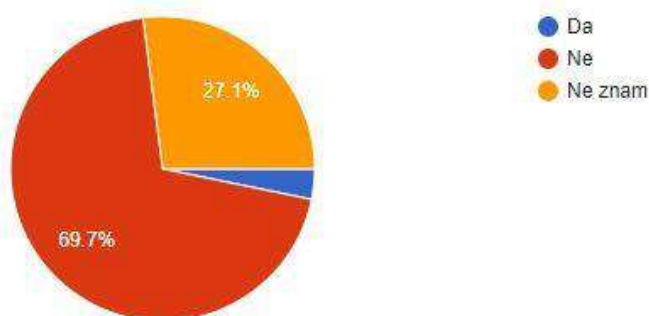

График 4

На следеће питање испитаници су имали могућност да означе максимално три одговора од понуђених десет, односно да се изјасне о областима заштите животне средине за које сматрају да у њих треба највише улагати у 2020. години. Ово питање је било од изузетне важности, с обзиром да су испитаници давањем одговора на ово питање уједно давали и сугестију локалним властима у које области заштите животне средине би требало улагати више средстава у 2020. години (График 5).

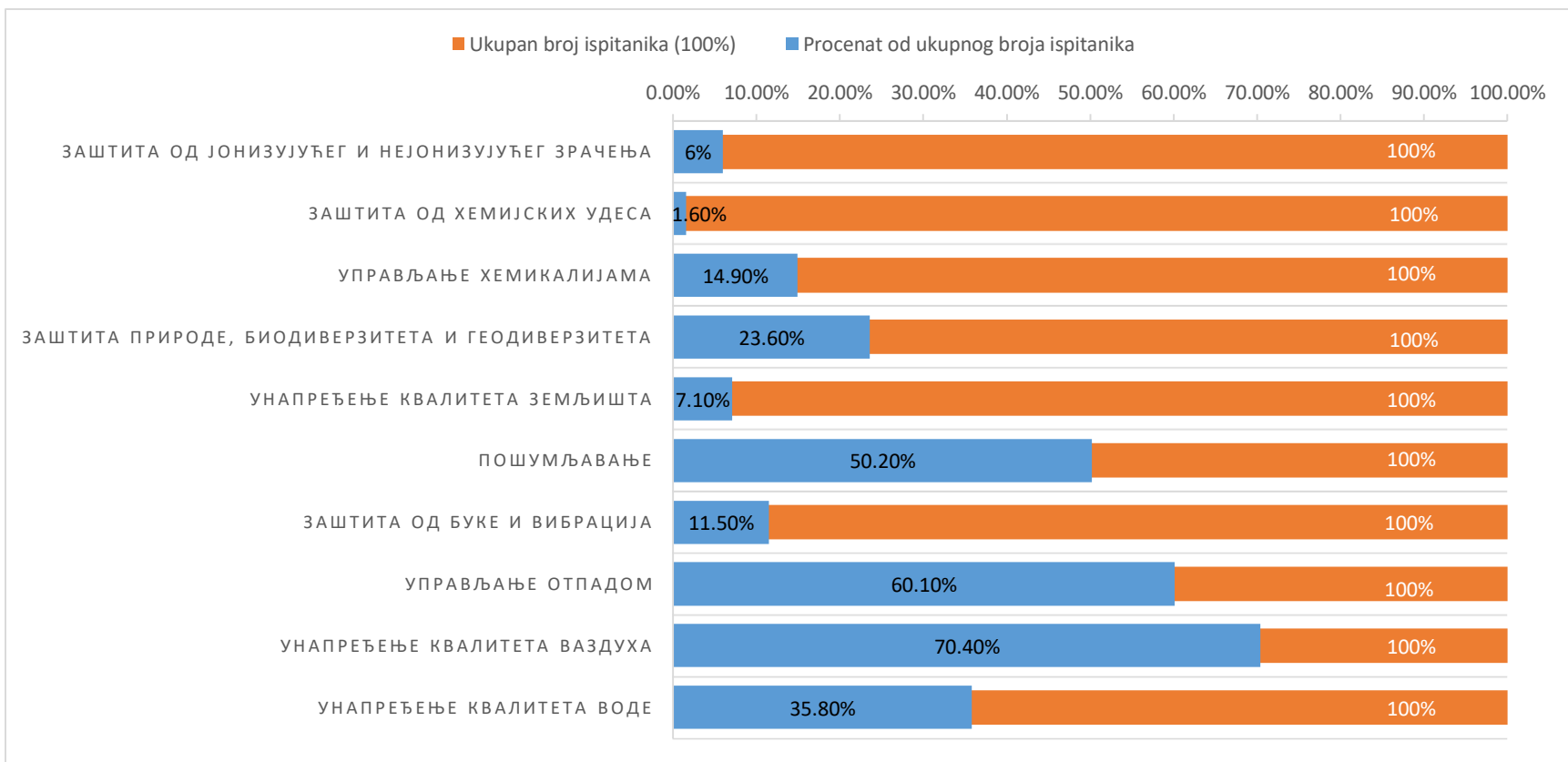

График 5

Из ових података можемо закључити да грађани и грађанке Лесковца сматрају да је наприоритетније улагање у следеће области заштите животне средине у 2020. години:

- 1. Унапређење квалитета ваздуха** (чак 1011 Лесковчана/Лесковчанки који су попунили анкету, односно 70,4% испитаника, сматра да је неопходно улагати у ову област заштите животне средине);
- 2. Управљање отпадом** (60,1% испитаника сматра да је потребно улагати у ову област заштите животне средине у 2020. години);
- 3. Пошумљавање** (50,2% испитаника односно њих 721 сматра да је важно уложити више средстава у пошумљавање у 2020. години);
- 4. Унапређење квалитета воде** (скоро 36% испитаника је изнело мишљење да је потребно улагати у унапређење квалитета вода у Лесковцу);
- 5. Заштита природе, биодиверзитета и геодиверзитета** (23,6% испитаника сматра да је потребно улагати више средстава у ову област заштите животне средине).

На питање да ли у свом окружењу препознају конкретан еколошки проблем или потребу за чије решавање сматрају да треба да се одреде средства у буџету за 2020. годину, испитаници су имали могућност да сами напишу који је то проблем или потреба коју препознају и како мисле да то треба решити. Скоро половина испитаника је искористило могућност да напише коментар, опише проблем и евентуално решење. Њихове одговоре смо груписали у **4 главне групе према описаном проблему/потреби коју су грађани и грађанке препознали:**

1. Проблем квалитета ваздуха, односно загађења ваздуха

Скоро више од половине испитаника који су дали одговор на ово питање је препознало загађен ваздух као један од приоритетних проблема у области заштите животне средине. Испитаници су углавном као главне кривце за лош квалитет ваздуха у граду наводили: недостатак филтера и неадекватна горива које користе топлане (у Дубочици и код Капитол парка), као и институције попут Дома Здравља и Опште болнице. Недостатак филтера као један од узрока великог загађења ваздуха односио се нарочито на индустријска постројења тј. фабрике у Лесковцу. Грађани и грађанке су као један од узрока проблема са ваздухом препознали и лош огрев у великом броју индивидуалних ложишта, тачније навели су да су најчешће сведоци да њихови суграђани за огрев користе и спаљују гуме, пластику, трину, лишће, стари намештај и сл.

Као решење за неке од идентификованих проблема, грађани су предложили следеће: обавеза уградње најсавременијих филтера и пречистача на свим фабричким димњацима, топланама и побројаним институцијама. Такође, било је доста предлога да се уведу субвенције за најсиромашније грађане за набавку квалитетнијег огрева, али и да се пооштре казне за велике загађиваче које надлежне инспекцијске службе евидентирају као прекршиоце. Овде ћемо и навести неколико интересантних одговора грађана:

- Градске топлане изузетно много загађују ваздух и зато би требало да уграде савремене филтере, али и да пређу на друге врсте горива, биомасу и сл. уместо мазута и чврстих горива;
- Проблем у улици Страхињића Бана и у околини свих зграда је огроман. Велики број малих ресторана као и пекара „Дубочица“ које загађују околину током целе

године ложећи свим и свачим, што ствара неподношљив ваздух за дисање. Проблем је већ био изнесен служби за заштиту животне средине али се ништа није решило, све је остало како је и било. Сви они могу да раде и са уграђеним филтерима на димњацима и употребом квалитетних средстава за ложење;

- Константан смог у самом граду и периферијама. Предлог је контрола загађења од стране фабрика за почетак.

2. Проблем загађења вода

Већина испитаника је проблем са квалитетом воде довела у везу са испуштањем отпадних вода и канализације директно у реке Јабланицу, Ветерницу, Јужну Мораву, али су поред проблема са изливањем отпадних вода често наводили и проблем дивљих депонија на обалама река и одлагања различите врсте отпада (шут, угинуле животиње) у реке. Сугестије грађана за решавање ових проблема су се махом односила на уређење инфраструктуре (канализација) и решења за одлагање отпадних вода, као и улагање средстава у фабрику за пречишћавање отпадних вода. Неки од одговора били су:

- Проблем загађења река Ветернице, Јабланице и Јужне Мораве. Смањен је рибљи фонд услед великог загађења. Предлог је издвајање средстава за фабрике за пречишћавање отпадних вода;
- Део реке Ветернице од Диспанзера до Летекса у ком се сливају сви отпади нашег града без пречишћавања. Резултат се види на крајњем току реке, у селу Богојевце, боја реке је црна или тамно тегет, праћена смрадом.

3. Проблем дивљих депонија и отпада

Скоро сваки други испитаник је навео да се међу горућим еколошким проблемима издвајају депоније и одлагање отпада. Већина испитаника је навела да стално виђају депоније смећа дуж реке Ветернице, тј. на кеју реке. Такође, најфреквентније локације на којима су грађани уочили депоније су на Хисару, доњи део парка Девет Југовића, код Светолијског гробља, на путу за Доњу Јајину, код фабрике Џинси, улица Солунских ратника, код канала у Горњем Стопању... Неколицина грађана је навела и да се смрад са депоније у Жељковцу осећа у свим околним селима али и у граду, као и да у Брестовцу постоји депонија на површини од 5 хектара, уз саму Јужну Мораву.

Као предлоге за решење проблема, већина испитаника је навела потребу да се набаве и широм града поставе контејнери за пластику, стакло, метал и органски отпад, али и да се ради на едукацији грађана и да се они подстакну на рециклажу и сепарацију отпада. Поред тих позитивних мера, грађани у својим сугестијама предлажу и оштрије казне за све оне који непрописно одлажу отпад и тако праве депоније. Наводимо неке од одговора испитаника:

- Свуда у Лесковцу би требало поред контејнера за мешовити отпад поставити и контејнере за пластику, метал, стакло, папир;
- Проблем с контејнерима испред стамбених зграда је што су препуни зато што у њих отпад одлажу и пекаре, продавнице, фарбаре, продавнице брзе хране... Свака радња да обезбеди контејнере за своје смеће;
- Цело Вучје је депонија, почев од улаза у место, преко речног корита па до Кукавице, свуда бацају ђубре;

- Све фирме бацају отпад у реке, то им је јефтиније.

4. Проблем буке

Већина испитаника је кад је бука у питању, навела да се тај проблем јавља у центру града, али и појединим деловима где се налазе занатске радње, радионице, као и у делу града код стадиона Дубочице. Скоро сви предлози за решење проблема буке су се односили на потребу да надлежне инспекцијске службе чешће врше надзор и мерења буке, те да прекршиоце кажњавају стриктније. Ипак, било је и конкретних предлога попут оног да треба измерити буку на нивоу целог града и направити акустичко зонирање, као и да се утиче на стриктно поштовање правилника о буци. Један од предлога се односио и на ограничење саобраћаја у центру града, баш због буке и загађења ваздуха.

Овде издвајамо и неке од предлога грађана које налазимо интересантним и конструктивним:

- Уложити више средстава у обновљиве изворе енергије, соларним системима можемо доста да уштедимо енергије и сачувамо природу;
- Ограничити употребу хемијских средстава у свим гранама пољопривреде ради очувања квалитета земљишта;
- Да се изврши пошумљавање целог града где год је то могуће и да се уведу парни и непарни дани за сва возила;
- Потребно је извршити контролу и надзор у коришћењу, руковању и одлагању хемикалија (пестицида, хербицида, инсектицида...);
- Повећање броја мерних станица за квалитет ваздуха.

Анализом прикупљених података, пројектни тим удружења 42 је дошао до следећег закључка. Грађани и грађанке Лесковца перципирају проблеме и потребе у областима заштите животне средине и имају конструктиван приступ проблемима, па отуда и њихови конкретни предлози за решавање уочених проблема. Ипак, већину тих проблема и предлога за њихово решење нису умели или знали како да пренесу надлежнима, односно видљив је недостатак обостране комуникације. У том смислу, потребно је да градске власти и надлежне службе предузму конкретније мере у омогућавању двосмерне комуникације са грађанима, као и да унапреде механизме којима ће грађани и грађанке Лесковца моћи да се изјасне о областима животне средине за које сматрају да треба издвојити буџетска средства како би се побољшало стање у њима.

Такође, један од закључака јесте и да су грађани и грађанке Лесковца недовољно информисани и упућени у активности надлежних органа у области заштите животне средине, те да би већа заступљеност еколошких тема у медијским садржајима локалних електронских и штампаних медија допринела квалитетнијем информисању Лесковчана и Лесковчанки о тематици заштите животне средине. На крају, можемо закључити и да постоји спремност и добра воља надлежних органа, да у сарадњи са организацијама цивилног друштва, активније раде на информисању и едукацији грађана када је у питању заштита животне средине.

Удружење грађана Тим 42
www.team42.org.rs